

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o szczególnych rozwiązaniach w celu zachowania ważności niektórych orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Tadeusza Tomaszewskiego.

(-) Izabela Bodnar; (-) Agnieszka Buczyńska; (-) Borys Budka; (-) Elżbieta Burkiewicz; (-) Żaneta Cwalina-Śliwowska; (-) Sławomir Ćwik; (-) Adam Dziejcz; (-) Agnieszka Dziemianowicz-Bąk; (-) Aleksandra Gajewska; (-) Krzysztof Gawkowski; (-) Adam Gomoła; (-) Piotr Górniewicz; (-) Michał Gramatyka; (-) Krzysztof Hetman; (-) Rafał Kasprzyk; (-) Rafał Komarewicz; (-) Maciej Konieczny; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Katarzyna Kotula; (-) Stefan Krajewski; (-) Robert Kropiwnicki; (-) Marcin Kulasek; (-) Aleksandra Leo; (-) Adam Luboński; (-) Paulina Matysiak; (-) Maja Ewa Nowak; (-) Marzena Okładnowicz; (-) Barbara Okuła; (-) Barbara Oliwiecka; (-) Dorota Olko; (-) Łukasz Osmalak; (-) Urszula Paślowska; (-) Krzysztof Paszyk; (-) Bartosz Romowicz; (-) Wiesław Różyński; (-) Ewa Schädler; (-) Joanna Scheuring-Wielgus; (-) Marcin Skonieczka; (-) Piotr Paweł Strach; (-) Mirosław Suchoń; (-) Ewa Szymanowska; (-) Paweł Śliz; (-) Krzysztof Śmiszek; (-) Tadeusz Tomaszewski; (-) Wioleta Tomczak; (-) Katarzyna Ueberhan; (-) Joanna Wicha; (-) Kamil Wnuk; (-) Marcelina Zawisza; (-) Jolanta Zięba-Gzik; (-) Tomasz Zimoch.

USTAWA

z dnia 2023 r.

o szczególnych rozwiązaniach w celu zachowania ważności niektórych orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności

Art. 1. Orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, 173, 240, 852, 1234, 1429), którego ważność upłynęłaby do dnia 30 czerwca 2024 r., zachowuje ważność do dnia 30 września 2024 r., jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Art. 2. W związku z zachowaniem ważności orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, o których mowa w art. 1, karty parkingowe, o których mowa w art. 8 ust. 4–5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1047, 919, 1053, 1088, 1123, 1193, 1234, 1394, 1720, 1723, 2029) zachowują ważność do dnia 30 września 2024, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, o których mowa w art. 1.

Art. 3. 1. Jeżeli decyzja przyznająca świadczenie z pomocy społecznej, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, 1693, 1938), została wydana w związku z niepełnosprawnością potwierdzoną orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, a okres, na który zostało przyznane świadczenie, jest uzależniony od terminu ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, prawo do tego świadczenia wynikające z decyzji ulega przedłużeniu na okres, na jaki orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zachowuje ważność zgodnie z art. 1.

2. Postępowanie w sprawie zmiany decyzji przyznającej świadczenie z pomocy społecznej, o której mowa w ust. 1, wszczyna się z urzędu. Nie stosuje się art. 10 § 1 oraz art. 61 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775).

3. W postępowaniu, o którym mowa w ust. 2, nie przeprowadza się rodzinnego wywiadu środowiskowego ani nie sporządza aktualizacji rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Art. 4. 1. Jeśli decyzja przyznająca prawo do świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasiłków dla opiekunów albo świadczeń lub dodatków na pokrycie kosztów utrzymania dziecka lub osoby pełnoletniej w rodzinnej pieczy zastępczej, została wydana w związku z niepełnosprawnością potwierdzoną orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, a okres, na który zostało przyznane to prawo, jest uzależniony od terminu ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, prawo do tego świadczenia wynikające z decyzji ulega przedłużeniu na okres, na jaki orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zachowuje ważność zgodnie z art. 1.

2. Postępowanie w sprawie zmiany decyzji przyznającej prawo do świadczeń, o których mowa w ust. 1, wszczyna się z urzędu. Nie stosuje się art. 10 § 1 oraz art. 61 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel projektu ustawy

Rzecznik Praw Obywatelskich w swoim wystąpieniu generalnym z dnia 24 października 2023 r. zwrócił uwagę na znaczne opóźnienia oraz zatory przy wydawaniu nowych orzeczeń w ramach zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności (<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-niepelnosprawnosc-orzeczenie-oczekiwanie>). Zgodnie ze skargami docierającymi do RPO, do mediów oraz do organizacji społecznych opóźnienia sięgają nawet 8 miesięcy i powodują utratę świadczeń oraz form wsparcia, np. stypendiów na uczelni, kart parkingowych oraz świadczenia pielęgnacyjnego. W przypadku tego świadczenia są to jedyne środki, z jakich może utrzymywać się osoba z niepełnosprawnością i członek rodziny, który ją wspiera, bo świadczenie pielęgnacyjne wiąże się obecnie z zakazem pracy i dorabiania. W konsekwencji wiele osób pozostaje bez jakichkolwiek środków do życia. Jedną z osób w takiej sytuacji jest p. Monika, której 16-letni syn tracił ważność swojego orzeczenia we wrześniu 2023 r. Niestety, pomimo złożenia wniosku o nowe orzeczenie w ustawowym terminie w sierpniu 2023 r. i jest aktualnie już trzeci miesiąc pozbawiona świadczenia pielęgnacyjnego (Zob. <https://serwisy.gazetaprawna.pl/emerytury-i-renty/artykuly/9368912,niepelnosprawni-traca-orzeczenia-a-w-komisjach-zatory.html>).

W związku z licznymi skargami osób w podobnie tragicznej sytuacji, które dotarły do RPO oraz organizacji pozarządowych i które jednoznacznie świadczą o znaczących zatorach w rozpatrywaniu spraw przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności niezbędne jest niezwłoczne procedowanie niniejszej ustawy.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: “ustawa covidowa”) z mocy prawa przedłużała ważność orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w czasie stanu epidemii, a następnie w stanie zagrożenia epidemicznego.

Ustawa z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 852; dalej: “ustawa zmieniająca”) uchyliła art. 15h tzw. ustawy covidowej. Przepisy dotyczące ważności orzeczeń wynikające z ustawy o ochronie konkurencji weszły w życie 6 sierpnia 2023 r.

Zgodnie z art. 23 pkt 1-3 ustawy zmieniającej orzeczenia, które utraciły moc w czasie pandemii lub w stanie zagrożenia epidemicznego, ale dotąd były automatycznie przedłużane przez ustawę covidową, są ważne w następujących datach: do 31 grudnia 2023 r., jeśli ich ważność upłynęłaby do 31 grudnia 2020 r.; do 31 marca 2024 r., jeśli ich ważność upłynęłaby w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r.; oraz do 30 września 2024 r., jeśli ich ważność upłynęłaby w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 5 sierpnia 2023 r.

Niestety wydłuża się czas oczekiwania na wydanie orzeczeń przez zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności, a przedłużenia wprowadzone ustawą covidową i ustawą zmieniającą nie wyeliminują ryzyka utraty uprawnień uzależnionych od ważności tych orzeczeń. W rezultacie osoby, które korzystają z systemu wsparcia są go pozbawione i znajdują się niezwykle trudnej sytuacji. Z tego powodu niezbędne jest wydłużenie ważności orzeczeń o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności z powodu braku terminowych rozstrzygnięć. Sytuacja ta dotyczy w szczególności sposób osób, których orzeczenia straciły ważność po dniu 5 sierpnia 2023 r., a zespoły orzecznicze nie zdołały na czas wyznaczyć terminu posiedzenia zespołu, bowiem osoby te straciły dostęp do świadczeń i często swojego jedyne źródła środków do życia. Jednak za chwilę w podobnie trudnej sytuacji znajdą się także osoby, których orzeczenia stracą ważność po 31 grudnia 2023 r. oraz po kolejnych, dalszych terminach wydłużeń.

Należy również zauważyć, że liczba wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności najpewniej ulegnie dodatkowemu znaczącemu zwiększeniu od momentu wejścia w życie ustawy o świadczeniu wspierającym, czyli od 1 stycznia 2024 r. Będzie to spowodowane faktem, że ubiegać się o świadczenie wspierające będą mogli seniorzy, a wymogiem ubiegania się o niej jest posiadanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, o które wielu seniorów (pomimo spełniania warunków) dotychczas nie wnioskowało.

Wydłużenie ważności orzeczeń całościowo stworzy minimalną przestrzeń czasową niezbędną do likwidacji zatorów w ramach prac zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności i powrotu do orzekania w trybie bieżącym.

3. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

W obowiązującym stanie prawnym zgodnie z art. 23 pkt 1-3 ustawy zmieniającej orzeczenia, które utraciły moc w czasie pandemii lub w stanie zagrożenia epidemicznego, ale dotąd były automatycznie przedłużane przez ustawę covidową, są ważne w następujących datach: do 31 grudnia 2023 r., jeśli ich ważność upływałaby do 31 grudnia 2020 r.; do 31 marca 2024 r., jeśli ich ważność upływałaby w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r.; oraz do 30 września 2024 r., jeśli ich ważność upływałaby w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 5 sierpnia 2023 r. Oznacza to, że w przypadku, w którym upływie przedłużony, wskazany w ustawie zmieniającej okres ważności orzeczeń o niepełnosprawności i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, a nie zostaną one do tego czasu ponownie wydane, osoby z niepełnosprawnością utracą zależne od ważności orzeczeń o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności uprawnienia.

Projektowana ustawa przewiduje, że orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którego ważność upływałaby do dnia 30 czerwca 2024 r., zachowuje ważność do dnia 30 września 2024 r., jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Rozwiązanie to usuwa ryzyko, by wskutek opóźnień w działalności zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności dochodziło do utraty przysługujących osobom z niepełnosprawnościami uprawnień zależnych od ważności orzeczeń o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.

4. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Wejście w życie projektowanej ustawy wywoła pożądane skutki społeczne. Wpływie ona bowiem korzystnie na sytuację społeczno-ekonomiczną osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin, opiekunów i bliskich. Zapewni ona ciągłość wypłaty świadczeń, które im przysługują, oraz utrzymanie uprawnień, które wynikają z niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności. W tym sensie projektowana ustawa przyczyni się do wzmocnienia zaufania obywateli do państwa, usuwając ryzyko, by wskutek opóźnień w działalności organów

administracji publicznej dochodziło do utraty należnych im uprawnień oraz istotnego pogorszenia ich warunków życia.

Projektowana ustawa nie będzie miała istotnego wpływu na siły popytu i podaży na żadnym rynku.

Wejście w życie projektowanej ustawy nie przełoży się na wzrost wydatków z budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

5. Źródła finansowania

Wejście w życie projektowanej ustawy nie przełoży się na wzrost wydatków z budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Z tego powodu projekt nie wymaga wskazania źródeł finansowania.

6. Założenia podstawowych aktów wykonawczych

Projekt ustawy nie przewiduje upoważnień do wydawania aktów wykonawczych.

7. Wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców

Rozwiązania przewidziane projektowaną ustawą nie wpłyną na siły podaży i popytu na żadnym rynku. Projekt nie przewiduje nowych obowiązków administracyjnych lub finansowych, które stanowiłyby obciążenie dla mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

8. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej

Projektowana ustawa nie jest objęta prawem Unii Europejskiej. Przedmiot regulacji nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych. Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii

Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

9. Konsultacje społeczne

Projekt nie był poddany konsultacjom społecznym, ale uwzględnia uwagi przekazane projektodawcy przez przedstawicieli zainteresowanych środowisk.